

R. Kreutzer

42 DE STUDII
<CAPRICII>

Vioară solo

GRAFOART

PREFAȚĂ

Adoptate încă din momentul apariției lor de către școlile violonistice, indiferent de principiile practicate, cele 42 Studii sau Capricii dăinuiesc și astăzi, putându-se spune fără exagerare că într-un răstimp de peste 150 de ani, nu a existat nici un violonist, profesionist sau amator, care să nu le fi parcurs. Aceasta se explică prin faptul că structura lor muzicală a fost ușor de asimilat și a răspuns nevoilor violonistice.

Rodolphe Kreutzer (1766, Versailles – 1831, Geneva) era fiul unui violonist de origine sileziană, care, după înrolarea în armata franceză, devenise membru al „capelei” regale. Primele lecții de vioară le-a primit de la tatăl său care apoi l-a încredințat spre perfecționare lui Anton Stamitz, unul dintre străluciții reprezentanți ai vestitei „școli de la Mannheim”.

Sub îndrumarea temeinică a lui Stamitz, tânărul Rodolphe a cântat la 13 ani în cadrul acelor *Concerts spirituels*, care reprezentau centrul manifestărilor muzicale laice franceze, un concert compus de el însuși fără să fi urmat cursuri speciale de compoziție. La vârsta de 16 ani, în urma decesului tatălui său (1782), obține postul de violonist în Capela regală; în anul 1796 devine solist al *Teatrului italian*. În 1795, este numit profesor de vioară la Conservatorul din Paris; în anul 1801, când acesta părăsește Franța pentru a se stabili în Rusia, obține postul de concertmaistru al orchestrei Operei mari din Paris.

Ca violonist concertist a întreprins numeroase turnee în țările europene, în cursul cărora a cunoscut la Viena, pe Beethoven. Acesta i-a dedicat faimoasa Sonată pentru violină și pian op. 47 în la major, cunoscută până astăzi sub denumirea de Sonata Kreutzer.

Considerat printre cei mai mari virtuozii ai timpului, alături de Rode, Kreutzer este renumit prin „tonul său puternic și trăsătura lungă de arcuș”, prin calitatea și puritatea extraordinară a sunetului în cele mai dificile pasaje și prin inegalabilul său „cantabile” – în Adagio. În urma unei fracturi a brațului, se dedică în întregime pedagogiei muzicale.

Kreutzer a compus, pe lângă 19 concerte de vioară, 3 simfonii concertante, 15 cvartete, 15 triouri, 7 caiete de duete, 5 sonate și aproape 40 de opere.

Lucrarea intitulată *42 Etudes ou Caprices pour un violon seul* a apărut pentru prima oară în Magasin de Musique, publicație periodică întemeiată în 1807 de: Cherubini, Mehul, Kreutzer, Rode, Léonard și Boieldieu.

Aceste studii, care sintetizau o experiență pedagogică de peste 15 ani a autorului lor, puneau o problemă complexă a tehnicii violonistice sub forma unor studii de structură melodică, completând astfel „Metoda” Conservatorului din Paris.

După moartea celor doi colaboratori ai săi, el a publicat lucrarea sa capitală de pedagogie *L'art du violon* (1834), urmată de culegerea postumă de 24 Etudes, suite à l'art du Violon.

Kreutzer, în activitatea sa pedagogică la Conservatorul din Paris, a dezvoltat cele 42 de studii cu o serie de forme de lucru și variante destinate; unele executări corecte a anumitor piese, altele adânciri tehnice ale căror însușiri era urmărită de studiile din renumitul caiet.

Aceste forme de lucru nu au fost publicate de autor. Înrădăcinate în pedagogia viorii de către pleiada de măștrii renumiți, proveniți din Conservatorul de la Paris, cele 42 de Studii au continuat să se îmbogățească cu noi variante și parafraze, pe măsura progresului tehnicii violonistice.

Constituind și astăzi unul din „Caietele” de bază ale pedagogiei viorii, eficacitatea folosirii lui este condiționată de cunoașterea specificului fiecărui studiu, de alegerea acestuia, de înlănțuirea progresivă judicioasă a studiilor, realizarea lor cât mai corectă și dezvoltarea lor fiind în funcție de necesitățile stadiului la care se află elevul.

CONSIDERAȚII PRIVIND REALIZAREA STUDIILOR

Pentru înțelegerea cuprinsului acestui caiet apare necesară împărțirea celor „42 Studii sau Capricii” în funcție de scopul urmărit, în următoarea clasificare:

- I. Studii privind tehnica fundamentală a viorii
- II. Studii cu tril
- III. Studii în duble coarde
- IV. Studii de măiestrie artistică (Capricii concertante).

Tratarea tuturor studiilor trebuie făcută având în vedere atât tehnica mâinii drepte, cât și tehnica mâinii stângi, chiar dacă studiul are un pronunțat caracter într-o anumită direcție. Acest lucru este necesar deoarece urmărirea tehnicii unei mâini într-un anumit studiu cere ca tehnica celeilalte mâini să fi fost pusă în prealabil la punct în același studiu.

Există o interdependență în tehnica celor două mâini cu mult mai concretă decât se consideră în general. Cauzele persistenței unui defect manifestat la una din mâini trebuie de obicei căutate într-o deficiență a celeilalte mâini, care, soluționată, rezolvă problema inițială.

I. Prima categorie cuprinzând studiile 2 –14, 26 și 29 din ediția de față reprezintă studii de tehnică fundamentală a mâinii drepte și a mâinii stângi.

Trebuie relevat faptul că studiile orientate cu precădere asupra tehnicii mâinii drepte sunt în măsură să realizeze în mare parte tehnica de bază a arcușului. În ceea ce privește studiile destinate în special mâinii stângi, ele trebuie pregătite din punctul de vedere al tehnicii de bază și completate cu probleme netratate de Kreutzer. Studiul pregătitor cel mai indicat îl poate constitui exersarea degetelor, în toate combinațiile de cădere a lor posibile, în diverse valori, poziții, legături și tonalități. În acest scop am elaborat și aplicat cu rezultate deosebit de eficiente, cele patru „coloane”. Ele reprezintă permutări de patru obiecte (degete), epuizând toate posibilitățile combinațiilor de bază ale căderii degetelor.

1234	2134	3124	4123
1243	2143	3142	4132
1324	2314	3214	4213
1342	2341	3241	4231
1423	2413	3412	4312
1432	2431	3421	4321

Studiul coloanelor, prin excluderea unui text de urmărit vizual, dă posibilitate ochiului să controleze gestică și, în al doilea rând, scurtând lanțul reflexului condiționat, produce pe de o parte o eliberare a atenției, iar pe de altă parte o accelerare a însușirii deprinderilor. Prin aplicarea judicioasă a acestor coloane, putem dezvolta; forța, rezistența, îndemânarea și suplețea degetelor mâinii stângi.

II. Studiile 15–22 și studiul nr. 40, reprezintă un material care, folosit rațional, dă posibilitate oricărui violonist să obțină un tril care să constituie baza pentru rezolvarea cerințelor muzicale în acest domeniu. Deoarece uneori această dexteritate se manifestă în mod natural (ca și staccato-ul), depinzând de centrul motor din cortex, problema trilului a dat loc la confuzii.

Trilul se studiază. Cei ce îl au ca aptitudine trebuie să-l lucreze pentru a-l stăpâni și

coordona, iar ceilalți vor persevera, existând siguranța că vor putea obține trilul prin studiu.

Studiul trilului se axează pe următoarele elemente principale :

1. Forța în mișcarea verticală a degetelor. Aceasta se va urmări de la început printr-o fermă articulație, evitându-se însă crisparea. În acest scop este indicat studiul coloanelor.

2. Ordinul dat pentru intrarea în funcțiune numai a celor doi mușchi, flexorul și extensorul degetului care face mișcarea. Se obține prin degajarea încheieturii, precum și a degetelor neangajate în mișcarea de tril, degetul de bază nu trebuie apăsat exagerat pe coardă, de asemenea, degetul mare trebuie să fie degajat.

3. Independența degetelor în mișcare. Aceasta se capătă în special prin exerciții cu degete captive, asigurându-se astfel participarea exclusivă a mușchilor degetului care execută trilul.

a) Exercițiu de tril cu degetul 4 captiv. După exemplificarea primei celule, urmează succesiunea intervalelor.

b) Coloana I numai pe tastieră, fără întrebuițarea arcușului. Degetele toate pe coardă. Degetele se vor articula după indicațiile rîndului respectiv.

c) Studiul nr. 9 cu degetația 1–2–3 și degetul 4 captiv pe coarda superioară.

4. Velocitatea și egalitatea mișcărilor. Se vor obține prin studiile pregătitoare ale trilului, adică prin accente și variații ritmice în diferite grade de viteză.

5) Întărirea mușchilor interosoși. Rolul lor – deși indirect – este foarte important în executarea corectă a trilului. Acesta se va realiza prin secvențe, game cromatice și coloane, câte un deget lucrând pentru două și chiar trei degete.

6) Exersarea trilului atât în forte, cât și în piano. Prin studiul în nuanțe extreme se poate înlătura inconvenientul rezultat de simetria bilaterală a mâinilor, deoarece articulația degetelor în diferite intensități trebuie să rămână identică, în ceea ce privește forța întrebuițată.

Trebuie să se înlătore în studiul trilului:

– Modificarea intonației, care tinde să se urce în timpul bătăii. În cazuri excepționale, această urcare se poate întrebuița ca mijloc de expresie, dar nu în timpul studiului.

– Pseudo-trilul executat prin vibrato, care datorită lipsei de precizie produce sunete neclare „Bockstriller”. Ca și în cazul precedent, și această formă de tril este întrebuițată foarte rar.

– Trilul prea rapid pe coardele groase, care produce confuzia relevantă de Leopold Mozart în lucrarea Școala temeinică a viorii: „Trilul în general trebuie să nu fie bătut prea repede căci altfel devine de neînțeles, behăit sau așa numitul *tril de capră* (Geisstriller). Pe lângă aceasta, pe coardele subțiri și acordate sus, se poate face un tril mai iute decât pe cele groase și acordate jos, deoarece acestea din urmă vibrează lent.

În sfârșit, când se cântă solo, trebuie avut în vedere, de asemenea, locul unde se execută piesa. Într-o încăpere mică, care este și tapisată sau unde auditorul stă prea aproape, un tril rapid este de un efect mai bun. Dacă dimpotrivă se cântă într-o sală mare, unde sună puternic sau dacă auditorul este mai îndepărtat, e mai bine să faci un tril lent”.

III. – Acest grup cuprinde 14 studii în double coarde. Din punct de vedere tehnic și muzical ele pot fi rînduite astfel:

– Studii în octave (nr. 24, 25).

– Studii în double coarde cu reținerea unei note pe durata unei măsurii (nr. 32 și 34).

– Studii în duble coarde îmbinate cu câte o problemă de trăsătură de arcuș sau de tril (nr. 36, 37, 40).

– Studii de expresivitate reprezentând capricii concertistice (nr. 33, 35, 38, 39, 42, 41).

Abordarea acestor studii necesită exerciții în duble coarde executate fără ajutorul notelor scrise. În acest fel, privirea nefiind angajată de citirea notelor, pe de o parte, se scurtează lanțul reflexului condiționat, iar pe de altă parte, se pot urmări și controla mișcările mâinii stângi pe coarde, completând imaginile auditive cu cele vizuale. În consecință, crește posibilitatea îndreptării atenției spre scopul urmărit, facilitând însușirea mai rapidă a deprinderilor vizate.

IV. Acest grup cuprinde studii de măiestrie artistică, fiecare cu caracter diferit:

– Studiile 1, 23 sunt studii de expresie;

– Studiile 28, 30, 31 sunt studii de bravură violonistică, aparținând stilului zis briliante.

– Dintre studiile în duble coarde făcând parte din grupul precedent, următoarele au un pronunțat caracter expresiv: 33, 35, 38, 39, 41, 42. Studiul 18 este un studiu expresiv de tril.

*

Acest caiet joacă rolul de fixator al tehnicii și melodicii violonistice. De felul cum vor fi lucrate aceste studii și variante depinde într-o mare măsură profilul artistic al viitorului violonist.

Stadiul corespunzător începerii acestui caiet nu va fi apreciat pe baza primelor studii cuprinse în el. Ele induc uneori în eroare prin simplitatea lor, constituind astfel cauza principală a greșitei orientări în ceea ce privește momentul recomandării celor *42 Studii și Capricii* de H. Kreutzer.

Se va ține seama că aceste studii nu sunt destinate inițierii în vreo ramură a tehnicii de bază a viorii, ele având ca scop dezvoltarea deprinderilor tehnice însușite anterior. Gradul de dezvoltare violonistică ce va fi atins este în funcție de modul de începere a studiului. El se va fonda pe:

– cunoașterea precisă a scopului imediat și mai îndepărtat;

– stabilirea prealabilă a mijloacelor de aplicat pentru atingerea scopului;

– studiul temeinic al amănuntului;

– realizarea cursivității în redarea integrală a studiului sau variantelor;

– urmărirea frazării muzicale a fiecărui studiu și variantă. Într-un stadiu violonistic mai avansat, aceste studii și variantele lor vor fi lucrate în mai multe nuanțe.

Tempo-ul în care se va studia trebuie să fie ales în funcție de posibilitatea violonistului de a discerne ceea ce caută să realizeze, de a putea comanda mâinilor ordinele corespunzătoare și, în același timp, de a putea urmări efectele obținute (autocontrol). Starea psihică în care trebuie să se afle violonistul trebuie să se caracterizeze prin concentrare și liniște.

Această stare înlesnește prezența celor trei factori de mai sus: concepție, ordin, control. Natura dificultăților executării acestor studii depinde de țelul urmărit.

Andreas Moser relatează că Wieniawski i-a spus o dată, întrerupând studiul unuia din Capricii, că sunt mult mai dificile decât bănuiesc mulți violoniști.

Ca și Wieniawski, Enescu prețuia mult studiile lui Kreutzer, considerându-le utile în elaborarea și menținerea unui șir de deprinderi tehnice importante atât ale mâinii stângi, cât și ale celei drepte.

Trebuie să se țină seama permanent de faptul că succesiunea studiilor în caiet nu este stabilită pe o bază progresivă. Abordarea acestor studii și indicarea succesiunilor necesită multă

atenție. În acest scop, pe lângă criteriul dificultății în alegerea studiului sau a variantelor, se va aplica alternarea sau rezolvarea paralelă a problemelor, ca o necesitate pedagogică în funcție de nivelul cunoștințelor violonistice.

Cu titlu de orientare indicăm o succesiune a studiilor din fiecare grup :

I. Studii privind tehnica fundamentală: 5, 2, 3, 9, 13, 6, 11, 7, 26, 8, 4, 10, 12, 29, 14.

II. Studii cu tril: 15, 22, 16, 17, 19, 20, 21, 40.

III. Studii în duble coarde: 25, 24, 34, 37, 36, 32.

IV. Studii de măiestrie artistică: 27, 30, 18, 31, 28, 35, 38, 39, 23, 33, 42, 1, 41.

După ce s-au lucrat primele opt studii din grupul I, pot fi abordate cu eficacitate primele studii din celelalte trei grupuri.

Violonistul trebuie să înțeleagă că tehnica instrumentului său cere de multe ori menținerea unor degete și mai cu seamă a degetului 1 pe coardă. Acest lucru este determinant pentru păstrarea justă a poziției și pentru mișcarea corectă și rațională a celorlalte degete pe coarde. O preocupare inițială în acest scop va duce la deprinderea acestei funcțiuni, fără a constitui o piedică în libera desfășurare a tehnicii mâinii stângi.

La trecerile peste coarde, menținerea degetului, așezat anterior schimbării coardei, înlesnește legarea sunetelor ce se obțin pe două sau mai multe coarde. De asemenea, menținerea degetului pe coardă dă posibilitatea prelungirii și peste valoarea scrisă a sunetului emis.

ÎMPĂRȚIREA ARCUȘULUI

Împărțirea arcușului în porțiuni mai mici sau mai mari, corespunzând diferitelor valori de note, conform notării pedagogului francez Lucien Capet:

A = arcușul întreg

B₁ = jumătatea inferioară

B₂ = jumătatea superioară

C₁ = sfertul 1 (de lângă capră)

C_{2,3} = sfertul 2, 3

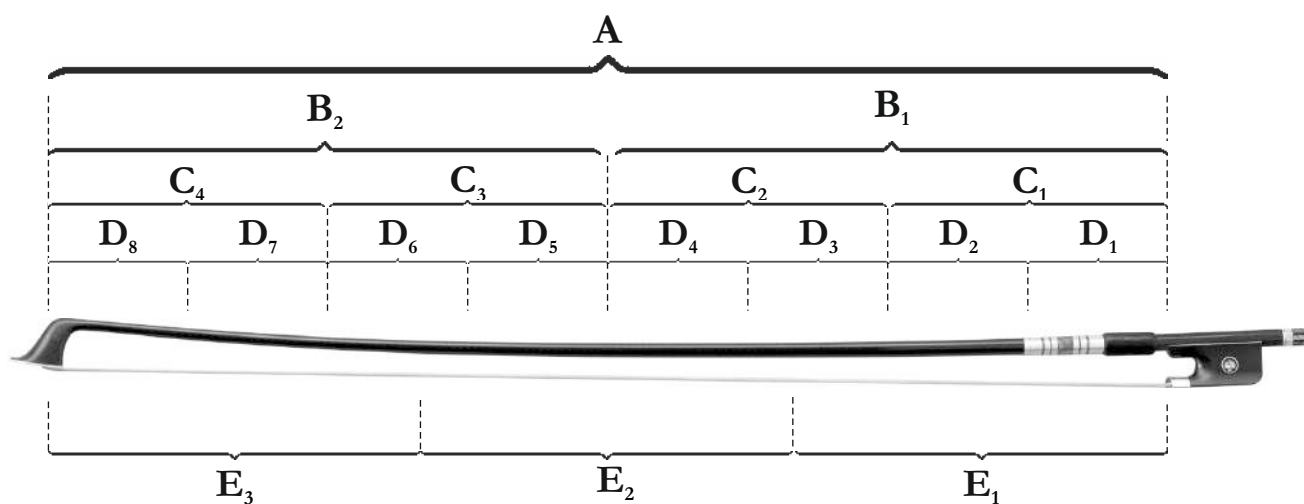
C₄ = sfertul 4 (de la vârf)

D₁ = prima optime de arcuș (de lângă capră)

D₂, D₃, D₄, D₅, D₆, D₇ și D₈ (lângă vârf)

Împărțirea arcușului în trei părți egale se notează cu litera E:

E₁, E₂, E₃

STUDII

Nr. 1

R. Kreutzer
(1766 - 1831)

Adagio sostenuto

The musical score is written for a single violin in G major (one sharp) and 4/4 time. The tempo is marked 'Adagio sostenuto'. The piece begins with a piano (*p*) dynamic. The notation includes numerous slurs, trills (*tr*), and specific fingerings (1-4) for both hands. Roman numerals (I-IV) are placed above the staff to indicate fingerings for chords or specific notes. The score concludes with the instruction 'restez' and a Roman numeral 'IV' below the staff.

Nr. 11

Schimbul de poziție se efectuează întotdeauna cu ajutorul ultimului deget folosit (vezi varianta e).

Andante

b dolce

Grave (♩)

The musical score is written for guitar in G major (one sharp) and 3/4 time. It begins with a tempo marking of 'Grave' and a half note symbol. The first staff starts with a dynamic of *ff* and includes a trill. The second staff has a dynamic of *f*. The score is filled with intricate fingerings, including many four-finger chords and complex patterns. Trills are used throughout, often with grace notes. The piece concludes with a final chord and a trill.